

İmam-ı Tirmizi

Veli ve büyük hadis âlimi. İsmi, Muhammed bin Ali bin Hasan bin Bişr ez-Zâhid, künyesi Ebu Abdullah'tır. Doğum tarihi bilinmeyen Hakim-i Tirmizi, doğum yeri olan Tirmiz'de uzun müddet kaldı. Sonra Belh'e gitti. Orda bir müddet kaldıktan sonra Nişabur'a geldi. 932 (H. 320) senesinde şehid edildi.

Hakim-i Tirmizi; babasından, Kuteybe bin Said, Hasan bin Ömer, Salih bin Abdullah Tirmizi, Salih bin Muhammed Tirmizi, Ali bin Hucr es-Sadi, Yahya bin Musâ, Utbe bin Abdullah el-Mervezi, Abbâd bin Yakub ed-Devrâk, Süfyân bin Veki ile Horasan ve Irak'taki muhaddislerden hadis-i şerif öğrenmiştir. Yahya bin Mansur el-Kâdı, Hasan bin Ali, Nişabur âlimleri ve daha pek çok âlim de ondan hadis-i şerif rivayet etmişlerdir. Pek çok kitabı olan Hakim-i Tirmizi, Ebu Tûrâb Nahşebi, Ahmed bin Hadraveyh ve İbni Celâ gibi evliya ile sohbet etmiş, beraber bulunmuş ve onlardan çok faydalanmıştır. Çok hadis-i şerif toplamış, zahid ve âbid bir zat olan Hakim-i Tirmizi'nin yazdığı kitapların ekserisi basılmıştır.

Sünnet-i seniyyeye tam uyan, ilmiyle âmil, ümmet-i Muhammed'in büyüklerinden olan Hakim-i Tirmizi, zamanın evliyasından olup, herkes tarafından övülmüştür. İnce manaları açıklama ve izah hususunda üstad, hadis ilminde ise sika (sağlam, güvenilir) bir âlimdi. Sözleri kıymetli olup, hilmi (yumuşaklığı) pek ziyade, şefkati çok ve ahlakı pek güzeldi. Peygamberimizin mübarek ahlakı onda görüldü.

Buyurdu ki:

"Ahirette kurtulmak, ibadet ve amelin çok olmasıyla değil, amellerin ihlaslı ve şartlarına uygun yapılması ilemdir."

"Müminin neşesi yüzünde, hüznü kalbindedir."

"Nefsin, sende olduğu halde, Allahü teâlâyı tanımak istiyorsun. Halbuki nefsin, daha kendisini bile tanımamıştır. Rabbini nasıl tanısın?"

"Kanaat nedir?" diye sorulunca, "İnsanın kısmetine düşen rızıkına razı olmasıdır" cevabını vermişti.

Kendisine; "İmanın gitmesine en çok sebep olan günah nedir?" diye sordular. Buyurdu ki: "Üç günah vardır: Birincisi, iman nimetine kavuştuğuna şükretmemek; ikincisi, imanın gitmesinden korkmamak; üçüncüsü, müminleri incitmek ve onlara eziyet etmek. Biliniz ki, haksız yere bir Müslümanı incitmek, Kâbe'yi yetmiş defa yıkmaktan daha büyük günahdır. Resulullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem böyle buyurmuştur."

Eserleri

Hakim-i Tirmizi'nin pek çok risaleleri mevcut olmakla beraber, yazdığı meşhur kitapları;

Kitab-ül-Furuk

Hatm-ül-Vilâye ve'l-İ'l-üş-Şer'iyye

Nevâdir-ül-Usul fi Ehâdis-ir-Resul

Gars-ül-Muvahhidin

Er-Riyâdatü ve Edeb-ün-Nefs

Gavr-ül-Umur

El-Menâhi

Şerh-üs-Salât

El-Mesâil-ül-Meknune

El-Ekyâs ve'l-Mu'terrin

Beyân-ül-Fark Beyn-es-Sadr

El-Akl ve'l-Hevâ'dır

Bunların dördü hariç, diğerleri basılmıştır. Bazı risaleleri de, yakın zamanda Şam'da tekrar basılmıştır.